

Robert Rusielik

Akademia Rolnicza w Szczecinie

ZMIANY CEN NA RYNKU ZBÓŻ PO PRZYSTĄPIENIU POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ

1. Wstęp

Od 1 maja 2004 r. zaczął funkcjonować w Polsce unijny system interwencji i cenowej regulacji na rynku zbóż. W wyniku wprowadzenia tego systemu od 1 listopada do 31 maja cenę interwencyjną skupu zbóż wyznaczają regulacje unijne, a także kurs euro. Takie rozwiązanie będzie obowiązywać do momentu wejścia Polski do strefy euro.

Głównym celem podjętych badań było ukazanie różnic w zmianach cen skupu podstawowych zbóż w zależności od przyjętej waluty. Badania obejmują lata 2003-2004. Przedstawione w artykule wyniki są fragmentem szerszego programu badawczego.

2. Obszar badawczy i metodyka badań

Do badań posłużono się głównie danymi pochodzącymi z Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). Przyjęte ceny skupu są cenami przeciętnymi, obliczonymi jako iloraz wartości i ilości skupu poszczególnych zbóż w danym okresie przez podmioty gospodarcze prowadzące skup bezpośrednio od producentów. W badaniach ograniczono się do zbóż podstawowych, tj. pszenicy, żyta, jęczmienia paszowego i kukurydzy. Kursy walut przyjęto według kursów publikowanych przez NBP. Analiza obejmuje lata 2003-2004. W rozważaniach oparto się również na opiniach ekspertów z ARR, IERiGŻ oraz MWiRR.

3. Wyniki badań

Otrzymane wyniki zostały podzielone na okresy półroczne, co wynika z sezonowych wahań cen na rynku zbóż. Analiza danych wskazuje, że na początku roku 2004 cena pszenicy była ponad 50% wyższa niż na początku roku 2003 (tab. 1).

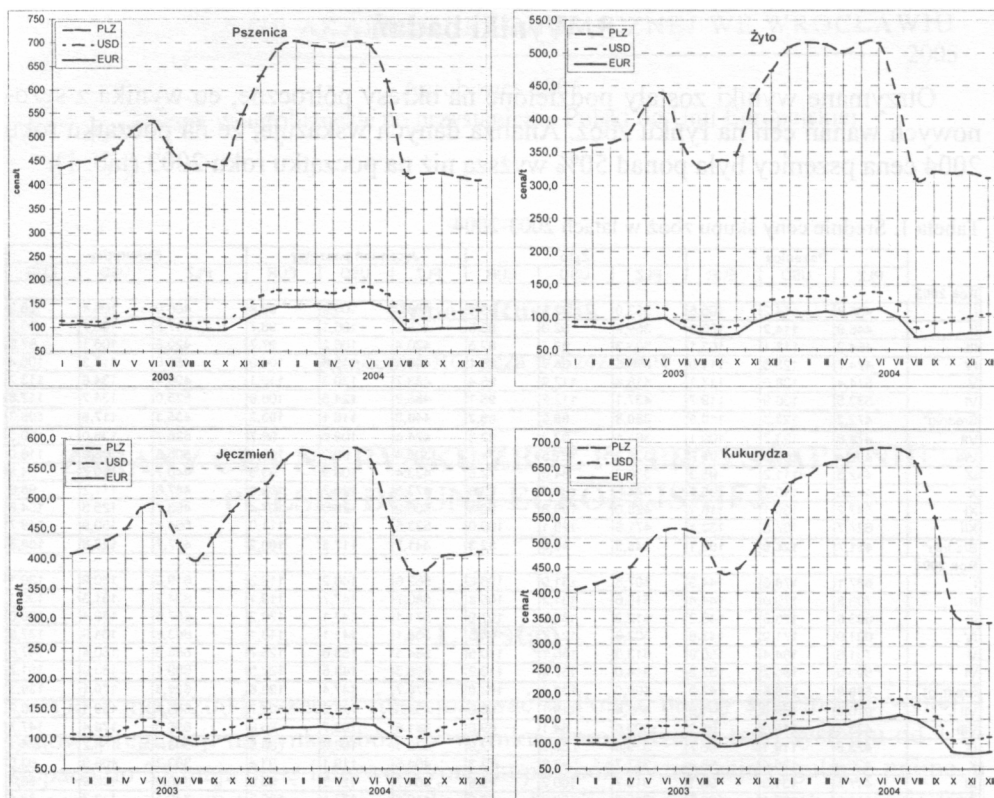
Tabela 1. Średnie ceny skupu zbóż w latach 2003-2004

	Pszenica			Żyto			Jęczmień paszowy			Kukurydza		
	PLZ	USD	EUR	PLZ	USD	EUR	PLZ	USD	EUR	PLZ	USD	EUR
Rok 2003												
I	435,8	114,2	105,6	353,0	92,5	85,5	408,0	106,9	98,8	406,0	106,4	98,3
II	446,9	114,2	106,2	359,9	92,0	85,5	415,2	106,1	98,7	417,5	106,7	99,2
III	454,2	112,1	103,1	363,3	89,7	82,5	430,4	106,2	97,7	429,8	106,1	97,6
IV	474,7	123,6	111,0	376,5	98,0	88,1	448,4	116,8	104,9	450,6	117,3	105,4
V	514,4	138,6	117,1	418,8	112,9	95,4	483,7	130,3	110,1	499,4	134,6	113,7
VI	533,5	138,9	119,7	437,1	112,2	98,1	485,2	124,5	108,9	525,0	134,7	117,8
Średnio*	472,2	123,3	110,5	380,8	99,5	89,2	440,8	115,1	103,2	435,3	117,6	105,3
VII	478,8	123,7	109,1	361,1	93,3	82,3	424,4	109,6	96,7	526,7	136,0	120,0
VIII	435,4	109,0	99,9	325,4	81,5	74,7	395,4	99,0	90,7	505,6	126,6	116,0
IX	442,5	111,2	95,3	336,7	84,6	72,5	433,4	108,9	93,3	440,7	110,7	94,9
X	445,5	110,7	95,1	344,7	85,7	73,6	477,5	118,7	102,0	447,6	111,2	95,6
XI	547,2	139,1	116,1	428,0	108,8	90,8	506,2	128,6	107,4	493,7	125,5	104,8
XII	627,7	167,8	133,1	471,8	126,1	100,0	523,5	140,0	111,0	564,4	150,9	119,7
Średnio*	451,7	126,9	108,1	346,9	96,6	82,3	441,7	117,5	100,2	477,7	126,8	108,6
Rok 2004												
I	687,1	178,6	144,3	507,6	131,9	106,6	562,6	146,2	118,2	619,3	160,9	130,1
II	703,8	179,0	144,4	515,6	131,2	105,8	580,7	147,7	119,1	634,2	161,3	130,1
III	693,8	178,8	146,2	512,2	132,0	107,9	571,1	147,1	120,3	657,5	169,4	138,6
IV	691,9	171,9	143,8	502,0	124,7	104,3	568,1	141,1	118,1	663,8	164,9	137,9
V	701,6	184,4	150,9	513,8	135,1	110,5	584,5	153,6	125,7	686,3	180,4	147,6
VI	693,9	185,2	152,8	514,0	137,2	113,2	556,3	148,5	122,5	689,1	183,9	151,7
Średnio*	688,9	179,6	147,0	509,0	132,0	108,0	570,7	147,4	120,6	629,8	170,1	139,3
VII	616,9	169,9	141,0	432,4	119,1	98,8	458,3	126,3	104,7	686,4	189,1	156,9
VIII	423,4	115,0	95,2	309,6	84,1	69,6	381,6	103,7	85,8	656,8	178,4	147,7
IX	423,8	119,1	96,7	319,6	89,9	72,9	379,1	106,6	86,5	548,4	154,2	125,1
X	425,9	125,4	98,3	317,7	93,6	73,3	404,5	119,1	93,4	363,2	106,9	83,8
XI	417,5	131,3	99,1	318,7	100,2	75,6	404,7	127,3	96,0	340,0	106,9	80,7
XII	410,0	137,1	100,5	310,0	103,7	76,0	410,0	137,1	100,5	340,1	113,7	83,4
Średnio*	423,6	133,0	105,1	316,2	98,4	77,7	402,6	120,0	94,5	378,2	141,5	112,9

* średnia ważona

Źródło: dane GUS, NBP i obliczenia własne.

Wysoka cena skupu w roku 2004 w porównaniu z rokiem 2003 wynikała z niskiej podaży zbóż na rynku i wysokich cen na rynkach światowych. Tendencja do wzrostu rozpoczęła się już w październiku 2003 r. Wysoka cena utrzymywała się do lipca 2004 r. Od tego okresu cena znacznie spadła, tj. do poziomu niższego niż w tym samym okresie roku 2003. Na koniec roku 2004 cena pszenicy wyniosła średnio 410,0 zł/t. Dynamika cen pszenicy podawanych w euro i dolarach miała natomiast inny charakter. Ceny te, począwszy od września, zaczęły rosnąć, choć nie osiągnęły poziomu z roku 2003. Różnica była jednak mniejsza, gdyż wyniosła w przypadku euro 15-25%, w przypadku dolara – 6-19% przy 24-35% różnicy w zł. Rozkład cen w całym okresie analizy jest graficznie pokazany na rys. 1.

Rys. 1. Ceny skupu zbóż w latach 2003-2004

Źródło: dane GUS, NBP i obliczenia własne.

Ceny skupu żyta w latach 2003-2004 kształtowały się podobnie jak ceny pszenicy. Na początku roku 2004 ceny wyrażone w zł były większe o prawie 43% w porównaniu z cenami w odpowiednim okresie roku poprzedniego, ceny w dol. – o 42%, a ceny w euro – o 25%. Cena żyta wyrażona w zł utrzymywała się do czerwca na wysokim poziomie, tj. 507-514 zł/t, po czym w sierpniu spadła do poziomu ok. 310 zł/t i utrzymywała się na tym poziomie do grudnia 2004 r. Ceny żyta wyrażone w dol. i w euro wykazują natomiast tendencje do wzrostu. Jednak poziom cen w porównaniu z cenami w roku 2003 jest niski, tj. ceny w zł wynoszą ok. 65% cen z 2003 r., w dol. ok. 82% i w euro ok. 76%.

Cena skupu jęczmienia paszowego na początku roku 2004 wynosiła ok. 408 zł/t i była prawie o 38% większa niż w odpowiednim okresie roku 2003, cena wyrażona w dol. była wyższa o 37%, a w euro o 20%. Podobnie jak w przypadku wcześniej analizowanych zbóż wysoka cena, tj. na poziomie 570 zł/t, utrzymywała się do lipca, po czym również spadła. Minimum osiągnęła we wrześniu i od tego okresu rośnie. Podobne tendencje wykazuje poziom cen wyrażony w dol. i euro. W porównaniu z rokiem 2003 poziom cen na koniec roku 2004 kształtował się w granicach 78% w zł, 98% w dol. i 91% w euro.

Inną dynamiką w analizowanym okresie wykazywały się zmiany cen skupu kukurydzy. Na początku roku 2004 można zauważyć kontynuację tendencji wyższych, zapoczątkowanych w sierpniu 2003 r. Cena skupu kukurydzy wzrosła w czerwcu do poziomu ok. 689 zł/t, po czym zaczęła spadać i w grudniu wynosiła ok. 340 zł/t. W porównaniu z cenami w roku 2003 cena kukurydzy wyrażona w zł na początku roku 2004 była prawie o 50% wyższa niż w tym samym okresie roku 2003, podobnie jak cena wyrażona w dol., natomiast cena skupu kukurydzy wyrażona w euro była wyższa o 32%. Na koniec roku 2004 ceny skupu kukurydzy w zł wahały się na poziomie 60% cen roku 2004, natomiast w dol. i euro odpowiednio na poziomie 75% i 70%.

4. Podsumowanie

Zmiany cen skupu zbóż zanotowane w pierwszej połowie roku 2004 korzystnie wpłynęły na rynek zbóż. Sytuacja ta zmieniła się w drugiej połowie roku. Po wprowadzeniu unijnych systemów regulacji rynkowych (systemu skupu interwencyjnego i regulacji cenowych) cenę skupu zaczęła w znacznym stopniu kształtować cena interwencyjna skupu, czyli 101,31 euro/t. Co miesiąc cena ta rośnie o 0,46 euro/t. Z tego wynika, że na cenę skupu produktów rolniczych będzie miał wpływ kurs euro w stosunku do złotego. Poza tym rok 2004 charakteryzował się wysokimi zbiorami zbóż (ok. 30 mln t), co spowodowało wzrost podaży na rynku i również miało wpływ na kształtowanie się ceny.

Źródła danych

Biuletyny GUS.
Biuro Analiz i Programowania ARR.
Dane NBP.
Dane MRiRW.
Biuletyn IERiGŻ.

CHANGES OF GRAIN PRICES ON THE GRAIN MARKET AFTER POLAND'S ACCESSION TO THE EU

Summary

The EU system of intervention and price regulation on the grain market started in Poland on 1st May 2004. In consequence the grain prices in the period between 1st November and 31 May are determined by the EU regulations and they depend on EUR/PLN exchange rate. This situation will continue to exist until Poland joins the Euro zone.

The main purpose of the research is to demonstrate differences in changes of grain prices depending on the currency applied. The research covers 2003-2004 time period. The results showed in the research form the part of broader research program.